

Väljaandja:	Vabariigi Valitsus
Akti liik:	määrus
Teksti liik:	algtekst-tervikekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.07.2004
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	30.06.2015
Avaldamismärge:	RT I 2003, 54, 368

Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded töötamisel plahvatusohtlikus keskkonnas¹

Vastu võetud 15.07.2003 nr 197

Määrus kehtestatakse «Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse» (RT I 1999, 60, 616; 2000, 55, 362; 2001, 17, 78; 2002, 47, 297; 63, 387; 2003, 20, 120) § 4 lõike 3¹alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Määruse reguleerimisala

(1) Määrus sätestab töötervishoiu ja tööohutuse nõuded töötamisele töökeskkonnas, kus esineb või võib tekkida plahvatusohtlik keskkond.

(2) Määrust ei kohaldata:

- 1) töötamisele ruumides, kus patsiendile osutatakse tervishoiuteenust, tervishoiuteenuse osutamise ajal;
- 2) töötamisele küttegaasiseadmega;
- 3) lõhkeainete või keemiliselt ebastabiilsete ainete valmistamisele, töötlemisele, kasutamisele, hoidmisele ja vedamisele;
- 4) töötamisele mäetööstuses;
- 5) rahvusvaheliste lepingutega seotud maismaa-, vee- ja õhutranspordivahendite kasutamisele, välja arvatud transpordivahendid, mida kasutatakse ohtlikes kohtades.

§ 2. Määruses kasutatav terminoloogia

(1) Käesolevas määruses kasutatakse plahvatusohtliku keskkonna mõistet «Masina ohutuse seaduse» (RT I 2002, 99, 580) § 4 lõikes 4 sätestatud tähenduses.

(2) Ohtliku kohana käsitatakse käesoleva määruse tähenduses töökohta, kus plahvatusohtlik keskkond esineb või võib tekkida sellises koguses, mis eeldab abinõude rakendamist töötajate tervisele ohutu töökeskkonna tagamiseks.

(3) Ohutu kohana käsitatakse käesoleva määruse tähenduses töökohta, kus on vähetõenäoline, et plahvatusohtlik keskkond esineb või võib tekkida sellises koguses, mis eeldab abinõude rakendamist töötajate tervisele ohutu töökeskkonna tagamiseks.

(4) Käesolevas määruses kasutatakse seadme mõistet «Masina ohutuse seaduse» § 4 lõikes 6 sätestatud tähenduses.

(5) Ohtliku koha ohutusseadmena käsitatakse käesoleva määruse tähenduses seadet, mis paikneb ohutus kohas ja mida kasutatakse ohtlikes kohtades asuvate seadmete ohutuks toimimiseks või mis aitavad tagada ohtlikes kohtades asuvate seadmete ohutut toimimist.

(6) Käesolevas määruses kasutatakse kaitsesüsteemi mõistet «Masina ohutuse seaduse» § 4 lõikes 7 sätestatud tähenduses.

2. peatükk TÖÖANDJA KOHUSTUSED

§ 3. Ohutu töökeskkonna tagamine

Tööandja tagab ohutu töökeskkonna töökohtades, kus esineb või võib tekkida plahvatusohtlik keskkond, rakendades käesolevas määruses ja muudes õigusaktides sätestatud nõudeid.

§ 4. Ühistegevuse ja vastutuse kokkulepe

Kui töökohal töötavad samal ajal vähemalt kahe tööandja töötajad, sõlmivad tööandjad «Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse» § 12 lõikes 3 nimetatud kirjaliku kokkuleppe töötervishoiu- ja tööohutuslase ühistegevuse ning iga tööandja vastutuse kohta. Ühistegevust korraldab peatööttevõtja.

§ 5. Töökorralduslikud abinõud

Tööandja korraldab töötaja juhendamise ja väljaõppe «Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse» § 2 lõike 3 alusel kehtestatud õigusaktiga sätestatud korras.

§ 6. Plahvatuse ärahoidmine ja plahvatuskaitse

Tööandja võtab töö laadi arvestades kasutusele töökorraldusabinõude ja tehnikavahendite süsteemi eesmärgiga:

- 1) ära hoida plahvatusohtliku keskkonna tekkimist või
- 2) ära hoida plahvatusohtliku keskkonna süttimist, kui tegevuse iseloom ei võimalda ära hoida plahvatusohtliku keskkonna tekkimist ja
- 3) leevendada plahvatuse kahjulikke tagajärgi.

§ 7. Plahvatusrisi analüüs

(1) Tööandja korraldab plahvatusrisi analüüsi «Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse» § 13 lõike 1 punktides 3 ja 5 sätestatud korras ja tingimustel töökeskkonna riskianalüüsi osana või eraldi riskianalüüsina, analüüsides plahvatusohtliku keskkonnaga seotud plahvatusriske, sealhulgas:

- 1) plahvatusohtliku keskkonna tekkimise tõenäosust ja selle püsimist;
- 2) süüteallikate, kaasa arvatud elektrostaatiliste laengute tekkimise ja aktiveerumise tõenäosust;
- 3) seadmetest, töövahenditest ning nende ühendusseadmetest, kasutatavatest materjalidest ja tööprotsessidest tulenevaid plahvatusriske ning nende võimalikke koosmõjusid;
- 4) võimaliku plahvatusega kaasnevate tagajärgede ulatust;
- 5) plahvatusriske töökohtades, mis on avade kaudu ühendatud või ühendatavad kohtadega, kus esineb või võib tekkida plahvatusohtlik keskkond.

(2) Plahvatusrisi analüüs koostatakse enne plahvatusohtlikus keskkonnas asuva töökoha kasutusele võtmist.

(3) Plahvatusrisi analüüsi tulemused ja nende alusel koostatud tegevuskava, milles nähakse ette rakendatavad abinõud plahvatusrisi ärahoidmiseks või vähendamiseks, vormistatakse plahvatuskaitse dokumendina, mis sisaldab vähemalt:

- 1) ohutute ja ohtlike kohtade loetelu ning nendes määratletud plahvatusohte ja hinnatud plahvatusriske;
- 2) tsoonideks klassifitseeritud töökohtade loetelu;
- 3) määrusega kehtestatud nõuete täitmiseks kasutusele võetavate abinõude, sealhulgas hoiatusseadiste loetelu ja
- 4) töövahendi ohutuks kasutamiseks kasutusele võetavate abinõude loetelu.

(4) Plahvatuskaitse dokumenti muudetakse vastavalt plahvatusrisi analüüsi läbiviimisele.

(5) Kui töökohal töötavad samal ajal vähemalt kahe tööandja töötajad, tagab peatööttevõtja lõikes 3 nimetatud dokumendi koostamise, milles lisaks sätestatakse kasutusele võetavate abinõude rakendamise kord.

3. peatükk

OHTLIKU KOHA NING OHTLIKU KOHA OHUTUSSEADMETE JA OHTLIKUS KOHAS KASUTATAVATE TÖÖVAHENDITE NING SEADMETE TÖÖTERTVISHOIU JA TÖÖOHUTUSE NÕUDED

§ 8. Plahvatuse ärahoidmise ja plahvatuskaitse nõuded ohtlikele kohtadele

(1) Kui plahvatusohtlik keskkond sisaldab mitut liiki tuleohtlikke või põlevaid gaase, aure, udusid või tolme, peavad rakendatavad abinõud vastama plahvatusrisi analüüsi tulemusel määratletud suurimale võimalikule riskile.

(2) Vabanenud või vabastatud tuleohtlik gaas, aur, udu või põlev tolm, mis võib tekitada plahvatusohtu, tuleb inimese, vara ja keskkonna ohutust tagades eemaldada või juhtida turvalisse kohta. Kui see pole võimalik, tuleb vabanenud või vabastatud tuleohtlik gaas, aur, udu või põlev tolm, mis võib tekitada plahvatusohtu, ohutult mahutisse sulgeda või muul ohutul viisil kahjutuks teha.

(3) Ohtlikus kohas, kus töötaja või töökeskkond toimib elektrostaatilise laengu kandja või tekitajana, tuleb tagada elektrostaatilise laengu maandamine. Töötajate tööriietus peab olema valmistatud materjalidest, mis ei põhjusta elektrostaatiliste laengute vabanemist, mille tagajärjel võib plahvatusohtlik keskkond süttida.

(4) Ohtlikud kohad peavad olema projekteeritud, ehitatud, kujundatud ja korras hoitud viisil, mis tagab võimalikult madala plahvatusrisi ning mis plahvatuse korral võimaldab takistada tule levimist töökohal ja leevendada plahvatuse kahjulikke tagajärgi.

(5) Ohtlikes kohtades peab olema tagatud pidev järelevalve tehnikavahendite abil ning kui plahvatusohtlik keskkond muutub töötajatele ohtlikuks, tuleb töötajaid optiliste või akustiliste hoiatusseadiste abil hoiatada ning nad enne plahvatust ohualalt välja viia.

(6) Kui see on plahvatusrisi analüüsi tulemusel vajalik, tuleb tagada ja korras hoida ohtliku koha evakuaatsioonivahendid ning pääseteed, mis võimaldavad töötajatel ohualalt kiiresti ja turvaliselt lahkuda.

(7) Enne ohtliku koha esmakordset kasutuselevõttu tuleb kontrollida, kas on rakendatud plahvatusrisi dokumendis määratletud abinõud.

(8) Sissepääsud ohtlikesse kohtadesse tuleb märgistada «Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse» § 4 lõike 4 alusel kehtestatud õigusaktis sätestatud korras ja tingimustel hoiatusmärgiga «Plahvatusohtlik keskkond».

§ 9. Plahvatuse ärahoidmise ja plahvatuskaitse nõuded ohtliku koha ohutusseadmetele ning ohtlikus kohas kasutatavatele seadmetele ja töövahenditele

(1) Seadmed ja ohtliku koha ohutusseadmed (edaspidi *ohtliku koha seadmed*), kaitstesüsteemid ja nende ühendusseadmed peavad võimaldama töötajatel ohutult töötada, arvestades plahvatusrisi analüüsi tulemusel määratletud ohte ja riske.

(2) Töövahendid ja nende ühendusseadmed peavad olema projekteeritud, valmistatud, paigaldatud, töökorras hoitud ja kasutatud viisil, mis tagab võimalikult madala plahvatusrisi ning mis plahvatuse korral võimaldab takistada selle levimist töökohal ja töövahendites.

(3) Kui elektrikatkestus põhjustab täiendavate riskide tekkimist või olemasolevate riskide suurenemist, tuleb elektrikatkestuse korral tagada ohtliku koha seadmete ja kaitstesüsteemide ohutu toimimine eraldi muudest seadmetest.

(4) Automatiseeritud protsessidesse lülitatud ohtliku koha seadmeid ja kaitstesüsteeme, mis kalduvad kõrvale ettenähtud eksploatatsioonitingimustest, peab olema võimalik ohutult käsitsi välja lülitada, välja arvatud, kui plahvatusrisi analüüsi tulemused näevad ette teisiti. Ohtliku koha seadmeid ja kaitstesüsteeme võivad välja lülitada töötajad, keda on toimingu ohutuks teostamiseks juhendatud.

(5) Hädaseiskamise süsteemi käivitamise korral tuleb akumulatsioon energia võimalikult kiiresti ja ohutult hajutada või isoleerida, kui plahvatusrisi analüüsi tulemused ei näe ette teisiti.

4. peatükk PLAHVATUSOHTLIKUS KESKKONNAS ASUVATE TÖÖKOHTADE KLASSIFIKATSIOON NING PLAHVATUSOHTLIKUS KESKKONNAS KASUTATAVATE SEADMETE JA KAITSESÜSTEEMIDE VALIMISE KRITERIUMID

§ 10. Plahvatusohtlikus keskkonnas asuvate töökohtade klassifikatsioon

Töökohad, kus esineb või võib tekkida plahvatusohtlik keskkond, klassifitseeritakse plahvatusohtliku keskkonna esinemise või tekkimise sageduse ja kestuse alusel tsoonideks vastavalt lisas toodud tsoonide klassifikatsioonile.

§ 11. Plahvatusohtlikus keskkonnas kasutatavate seadmete ja kaitstesüsteemide valimise kriteeriumid

(1) Tsoonideks klassifitseeritud töökohtades kasutatavate seadmete valimisel tuleb lähtuda «Masina ohutuse seaduse» § 6 lõike 4 alusel kehtestatud õigusaktiga sätestatud II seadmerühma kuuluvate seadmete kategooriatest, kui plahvatusrisi analüüsi tulemused ei näe ette teisiti.

(2) Töökohtades, mis vastavalt §-le 10 on klassifitseeritud tsoonidesse, tuleb kasutada järgmiste kategooriate seadmeid:

- 1) 0 tsoonis või 20. tsoonis, 1. kategooria seadmeid;
- 2) 1. tsoonis või 21. tsoonis, 1. või 2. kategooria seadmeid ja
- 3) 2. tsoonis või 22. tsoonis, 1., 2. või 3. kategooria seadmeid.

(3) Tsoonideks klassifitseeritud töökohtades kasutatava kaitstesüsteemi valimisel tuleb lähtuda plahvatusrisi analüüsi tulemusel määratletud suurimast võimalikust riskist ja plahvatusohtliku keskkonna esinemise või tekkimise sagedusest ja kestusest.

5. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 12. Kasutatavatele seadmetele esitatavate nõuete rakendamise erisused

Plahvatusohtlikus keskkonnas kasutatavate seadmete suhtes, mis on kasutusel enne käesoleva määruse jõustumist, ei kohaldata §-s 11 sätestatud seadmete valimise kriteeriumeid.

§ 13. Määruse jõustumine

(1) Määrus jõustub 1. juulil 2004. a.

(2) Töökohad, kus esineb või võib tekkida plahvatusohtlik keskkond ning mis on kasutusel enne käesoleva määruse jõustumist, peavad olema §-s 8 sätestatud nõuetega koosõlla viidud hiljemalt 1. juuliks 2006. a.

¹1999/92/EÜ (EÜT L 023, 28.01.2000, lk 57–64)

**Majandus- ja kommunikatsiooniminister
peaministri ülesannetes Meelis ATONEN**

Sotsiaalminister Marko POMERANTS

**Riigikantselei peadirektor
riigisekretäri ülesannetes Marten KOKK**

Vabariigi Valitsuse 15. juuli 2003. a määruse nr 197
«Töötervishoiu ja tööohutuse nõuded töötamisel
plahvatusohtlikus keskkonnas»
lisa

PLAHVATUSOHTLIKUS KESKKONNAS ASUVATE TÖÖKOHTADE KLASSIFIKATSIOON

Tsoon 0	Koht, kus tuleohtlike ainete ja õhu segust koosnev plahvatusohtlik keskkond esineb gaasi, auru või uduna alaliselt, pikka aega või sageli.
Tsoon 1	Koht, kus tuleohtlike ainete ja õhu segust koosnev plahvatusohtlik keskkond gaasi, auru või uduna võib, seadmete kasutamisel ettenähtud otstarbel ja parameetrite piires, tekkida juhuslikult.
Tsoon 2	Koht, kus tuleohtlike ainete ja õhu segust koosneva plahvatusohtliku keskkonna tekkimine gaasi, auru või uduna, seadmete kasutamisel ettenähtud otstarbel ja parameetrite piires, on vähetõenäoline või kui plahvatusohtlik keskkond tekib, siis kestab see ainult lühikest aega.
Tsoon 20	Koht, kus põleva tolmu ja õhu segust koosnev plahvatusohtlik keskkond pilvena esineb pidevalt, pikka aega või sageli.
Tsoon 21	Koht, kus põleva tolmu ja õhu segust koosnev plahvatusohtlik keskkond pilvena võib, seadmete kasutamisel ettenähtud otstarbel ja parameetrite piires, tekkida juhuslikult.
Tsoon 22	Koht, kus põleva tolmu ja õhu segust koosneva plahvatusohtliku keskkonna tekkimine pilvena, seadmete kasutamisel ettenähtud otstarbel ja parameetrite piires, on vähetõenäoline või kui plahvatusohtlik keskkond tekib, siis kestab see ainult lühikest aega.

Sotsiaalminister Marko POMERANTS